

बैठकव्यवस्था / Seating Arrangement

- परीक्षेत बैठकव्यवस्था प्रश्न करण्याचा प्रयत्न करण्याचे फायदे म्हणजे आसन व्यवस्थेचा एक प्रश्न त्यानंतर पाच ते सहा उपप्रश्न केले जातात. त्यामुळे एकच प्रश्न सोडवून अधिक गुण मिळवणे.
- बैठकव्यवस्था म्हणजे तार्किक पद्धतीने वस्तू किंवा लोकांची तार्किक व्यवस्था. प्रश्नांची उत्तरे देण्यासाठी एकतर व्यवस्था करावी लागेल किंवा तार्किक विश्लेषण लागू करून पूर्वनिर्धारित मांडणी डीकोड करावी लागेल.

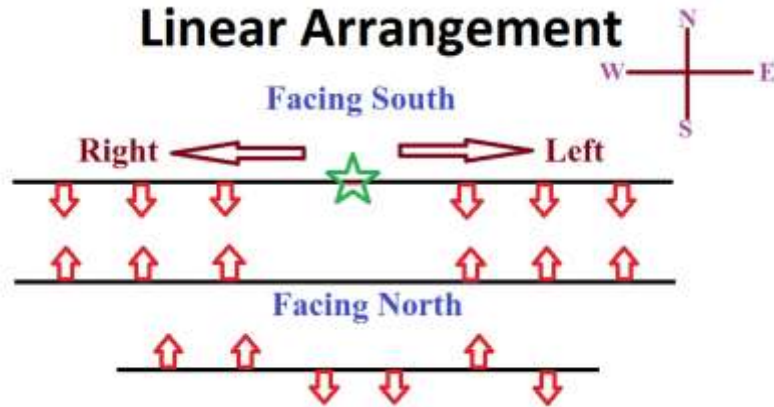
विषय सूची

- परिचय आणि गृहीतके (Introduction and assumptions)
- रेखीय व्यवस्था (Linear arrangement)
- गोलाकार व्यवस्था (Circular arrangement)
- छायाचित्रात बसण्याची व्यवस्था (Seating arrangement in a photograph)
- गुंतागुंतीची व्यवस्था (Complex arrangement)
- विविध व्यवस्था (Miscellaneous arrangements)

विषय 1: गृहीतके (Assumptions)

- जर दिशा दिली नसेल तर कागदाचे वरची बाजू नेहमी उत्तर दिशा मानावी.
- पृष्ठाची (कागदाची) उजवी बाजू ही दर्शकाची (तुमची) डावी बाजू असेल आणि त्याउलट.

विषय 2: रेखीय व्यवस्था

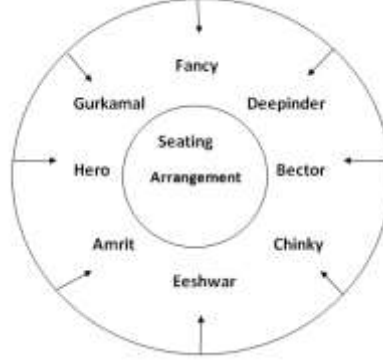
- क्षैतिज किंवा अनुलंब किंवा तिरपे वस्तू किंवा लोकांची कोणतीही तार्किक मांडणी रेखीय व्यवस्था म्हणून ओळखली जाते.
- उदा: ट्रेनमधील प्रवाशांची रांग, प्रार्थना हॉलमधील विद्यार्थी इ.

विषय 3: वर्तुळाकार व्यवस्था

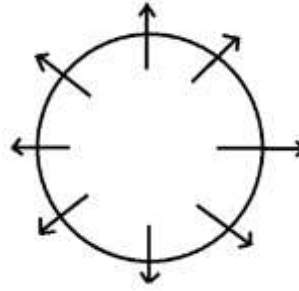

गोलाकार रीतीने भौतिक प्रमाणांच्या मांडणीला वर्तुळाकार व्यवस्था म्हणतात.
गोलाकार मांडणीचे दोन प्रकार आहेत:

1. **केंद्राकडे तोंड करणे (Facing the center):** या व्यवस्थेमध्ये, प्रत्येक वस्तू किंवा व्यक्तीचे तोंड वर्तुळाच्या केंद्राकडे असेल. उदाहरणे: गोलाकार आसन व्यवस्थेच्या प्रश्नांची उदाहरणे गट चर्चा आणि पत्ते खेळणे इ.

2. **बाहेरच्या दिशेने तोंड (Facing outwards):** या व्यवस्थेमध्ये, प्रत्येक वस्तू किंवा व्यक्तीचे तोंड बाहेरच्या दिशेने असेल. उदाहरणे: वर्तुळाकार आसनव्यवस्था प्रश्नांचे एक उत्तम उदाहरण म्हणजे संगीत खुर्या खेळणे.

विषय 4: छायाचित्रात बसण्याची व्यवस्था

प्रश्न 1: प्रत्यक्ष आणि चित्रात बसण्याची व्यवस्था किती वेगळी आहे?

- दीप्ती, भाग्य, रम्या, सुशील आणि आकाश या पाच मैत्रिणी सुझाला त्यांचा फोटो काढण्याची विनंती करतात. लक्ष वेधून घेणारा भाग्य नेहमीच रम्या आणि दीप्तीच्या मध्यभागी असतो. आकाशच्या डावीकडे कोणी नाही. रम्या नेहमी सुशीलच्या शेजारी उभी असते. दोन मुलांमध्ये मुलगी नाही. छायाचित्रात उजव्या टोकाला कोण आहे?

उत्तर:

प्रत्यक्ष बसण्याची व्यवस्था दीप्ती- भाग्य-रम्या-सुशील आणि आकाश अशी असेल. परंतु वरील मांडणीचे छायाचित्र काढल्यावर उजवीकडे आणि डावीकडे संदर्भ बदलले जातात. छायाचित्र आमच्या समोर धरले असल्याने. दर्शकाचा उजवा

फोटोच्या डावीकडे असेल आणि छायाचित्राचा उजवा दर्शकाच्या डावीकडे असेल. त्यामुळे, दीप्ती छायाचित्रात अगदी उजव्या टोकाला असेल.

विषय 5: गुंतागुंतीची व्यवस्था (Complex Arrangement)

- गुंतागुंतीची व्यवस्था आणि गुणधर्मांच्या बाबतीत रेखीय व्यवस्था समस्यांसारखीच आहे. परंतु रेखीय व्यवस्थेच्या विपरीत, जेथे वस्तूंचा एकच गुणधर्म असतो - त्यांची स्थिती, जटिल मांडणीतील वस्तूंचे अनेक गुणधर्म असतात.

समस्या सोडवण्यासाठी दोन पद्धती आहेत:

- सारणी तयार करणे (**Table Formation**): प्रश्नांमध्ये दिलेल्या तार्किक परिस्थितींवर आधारित गुणधर्मांशी जुळण्यासाठी डेटा सारणीबद्ध केला जातो.
- मॅट्रिक्स सारणी (**Matric Tabulation**): प्रश्न सोडवण्यासाठी चिन्हे आणि विशेष वर्णांच्या मदतीने गुणधर्म मॅट्रिक्सच्या स्वरूपात जुळवले जातात.

दोन्ही पद्धतींपैकी, पंक्ती आणि स्तंभांची संख्या जटिलता आणि प्रश्नांमधील गुणधर्मांच्या संख्येवर अवलंबून असते.

जटिल आसन व्यवस्थेचे उदाहरण खाली दिले आहे:

अमित, भारती, चेरिल, दीपक आणि एरिक हे पाच मित्र एका रेस्टॉरंटमध्ये बसले आहेत. पिवळा, निळा, हिरवा, पांढरा आणि लाल अशा पाच वेगवेगळ्या रंगांच्या टोप्या त्यांनी परिधान केल्या आहेत. तसेच, ते पाच वेगवेगळे सॅक्स खात आहेत - बर्गर, सँडविच, आईस्क्रीम, पेस्ट्री आणि पिझ्झा.

- लाल टोपी घातलेली व्यक्ती पेस्ट्री खात आहे.
- अमित आईस्क्रीम खात नाही आणि चेरिल सँडविच खात आहे.
- भारतीने पिवळी टोपी तर अमितने निळी टोपी घातली आहे.
- एरिक पिझ्झा खात आहे आणि त्याने हिरवी टोपी घातली नाही.

उत्तर:

परिस्थितीमध्ये पाच लोक आहेत आणि प्रत्येक व्यक्ती दोन गुणधर्मांशी संबंधित आहे, उदा. कॅप्सचा रंग आणि ते खात असलेली डिश. त्यामुळे सारणी पद्धत लागू करणे सोपे आहे.

अमित	भारती	चेरिल	दिपक	एरिक	
रंग	निळा	पिवळा			
ताटली			सँडविच		पिझ्झा

दिलेल्या माहितीवरून दाखवल्याप्रमाणे गुणधर्म सारणीबद्ध केले जाऊ शकतात.

आम्हाला माहित आहे की लाल टोपी घातलेली व्यक्ती पेस्ट्री खात आहे. हे संयोजन फिट करण्यासाठी टेबलमध्ये फक्त एक स्थान शक्य आहे. तो दीपक असेल.

अमित	भारती	चेरिल	दिपक	एरिक	
रंग	निळा	पिवळा		लाल	
ताटली			सँडविच	पेस्ट्री	पिझ्झा

आम्हाला हे देखील माहित आहे की एरिकने हिरवी टोपी घातली नाही. म्हणून, ज्याने हिरवी टोपी घातली आहे ती चेरिल असावी. अमित आईस्क्रीम खात नसल्यामुळे ते खाणारी भारती असावी. त्यामुळे अमित बर्गर खात असावा कारण तेच डिश उरले आहे. आणि म्हणूनच, एरिकने पांढरी टोपी घातली पाहिजे.

अमित	भारती	चेरिल	दिपक	एरिक	
रंग	निळा	पिवळा	हिरवा	लाल	पांढरा
ताटली	बर्गर	आईस्क्रीम	सँडविच	पेस्ट्री	पिझ्झा

सरावासाठी उदाहरणे:

खाली दिलेली माहिती वाचा आणि खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

एकूण 10 लोक, 5 पुरुष आणि 5 महिला दोन समांतर रेषांमध्ये एकमेकांसमोर बसले आहेत. अजित, भरत, चिराग, धरम आणि एजाज असे पाच पुरुष दक्षिणेकडे तोंड करून आहेत आणि मीनल, नीलू, ऑक्टाव्हिया, प्रीती आणि अर्पिता या पाच स्त्रिया उत्तरेकडे तोंड करून आहेत.

- धरमच्या डाव्या बाजूला असलेला भरत अर्पिताच्या अगदी विरुद्ध आहे.
- चिराग आणि नीलू तिरपे एकमेकांच्या विरुद्ध आहेत.
- एजाज ऑक्टाव्हियाच्या विरुद्ध आहे जो मीनलच्या अगदी शेजारी आहे.
- अर्पिताच्या अगदी डावीकडे असलेली प्रीती, धरमच्या विरुद्ध आहे.
- मीनल ओळीच्या एका टोकाला आहे

प्रश्न 1. रेषेच्या दोन टोकांना कोणते दोन लोक बसले आहेत?

1. एजाज, भरत
2. अजित, चिराग
3. चिराग, धरम
4. धरम, भरत
5. वरीलपैकी काहीही नाही

Q 2. धरमच्या समोर कोण बसले आहे?

1. नीलू
2. मीनल
3. ऑक्टाव्हिया
4. प्रीती
5. अर्पिता

प्र 3. मीनल आणि नीलू यांच्यामध्ये नेमके कोण बसते?

1. प्रीती
2. ऑक्टाव्हिया
3. अर्पिता
4. एजाज
5. ठरवता येत नाही

Q 4. ऑक्टाव्हियाच्या समोर कोण बसले आहे?

1. चिराग

2. एजाज
3. धरम
4. भरत
5. अजित

प्रश्न 5. महिलांच्या ओळीच्या उजव्या कोपऱ्यात कोण बसले आहे?

1. मीनल
2. ऑक्टोव्हिया
3. अर्पिता
4. प्रीती
5. नीलू

byjusexamprep.com